

‘Meneer De Witte, mag ik u even storen?’ vroeg de stewardess. De KLM lijkt tegenwoordig een voorkeur te hebben voor enigszins plompe, moederlijke types, maar deze stewardess kwam uit een oude mal die samengesteld had kunnen zijn uit de erotische fantasieën van lezers van *De Lach*, waarin filmsterren in bikini werden afgebeeld. Het meisje dat zich over me heen boog was een ouderwetse spetter zoals je ze in vliegtuigen nauwelijks meer ziet, althans niet in de bediening.

‘De purser is een bewonderaar van uw werk en vroeg zich af of u en de dame bezwaar zouden maken tegen een upgrade naar businessclass.’

In een vlucht naar San Francisco staat die uitnodiging gelijk aan een winnend staatslot. Nou ja, niet de jackpot, maar een heel aardige prijs. Ik keek opzij naar Leanne, tot wie de portee van de boodschap niet helemaal was doorgedrongen. Bij haar was het kwartje, zoals ze het op de commerciële televisie plegen uit te drukken, nog niet gevallen.

‘Of we de komende tien uur misschien voor in het toestel in bredere en comfortabelere stoelen wensen door te brengen,’ zei ik.

‘Moeten we dan bijbetalen?’ Leanne was als conservator

van het Stedelijk Museum in een tijd van bezuinigingen gewend om op de kleintjes te letten.

‘Nee hoor, de purser wil u graag uitnodigen. Hij is een fan van meneer De Witte,’ zei de spetter.

‘Wow, supergaaf!’ zei Leanne.

‘Als u naar voren wilt lopen door het gordijn, zorg ik voor uw handbagage. Kunt u de tassen even aanwijzen?’ Ze deed de klep boven ons open. Leanne wees.

‘Mijn laptop pak ik zelf. No offence,’ zei ik.

De spetter glimlachte. ‘None taken,’ zei ze. Haar glimlach brandde dwars door het raketschild van mijn hoge PSA-waarde.

We liepen richting businessclass, nagestaard door jaloezse passagiers. Er werd gemompeld, gedempte verontwaardiging klonk erin door. Leanne kreeg een kleur. Ik had de neiging om te wuiven.

De purser, een jongen van nog geen dertig, stond ons op te wachten. Hij gaf me een hand. ‘Meneer De Witte, een grote eer. Mijn vader heeft in de jaren zeventig een litho van u gekocht in een galerietje op de Prinsengracht. *Amsterdams naakt met joint* heet hij. Zwart-wit, met als enige kleur het knalrode uiteinde van de joint waarvan de naakte vrouw net een trekje neemt. Mijn vader heeft hem aan mij nagelaten. Eerst heeft hij mijn hele jeugd in het ouderlijk huis aan de muur van de slaapkamer gehangen en nu dus bij mij in de zitkamer. Wat geweldig dat ik u mag ontmoeten. Neemt u plaats. Mijn naam is Henk van Dijk.’

‘O, net een fauteuil,’ zei Leanne. Ze strekte haar lange benen zo ver mogelijk naar voren.

‘Laat mij maar aan het gangpad. Dan hoeft ik niet steeds

over je heen te klimmen als ik moet plassen. Dat is nogal vaak tegenwoordig,' zei ik.

'Ik zit sowieso het liefst bij het raam,' zei ze.

'Jullie blijven na een trans-Atlantische vlucht toch drie dagen op de plek van bestemming?' vroeg ik Henk van Dijk. 'Overmorgen heb ik een opening in het Museum of Modern Art in San Francisco. Als je zin hebt, laat ik je op de gastenlijst zetten.'

De jongen kreeg een knalrood hoofd. 'Toevallig ben ik daar twee maanden geleden geweest bij een retrospectief van Rineke Dijkstra.'

'Ik volg haar op in dezelfde ruimtes.'

'Ook met uw filmpjes? Die van de synchroonzwemsters?' Hij begon bijna te stamelen.

'Die ook,' zei ik.

'Mag ik u en de dame misschien een glas champagne inschenken?'

Dat mocht.

Leanne, de kunsthistorica, had geïnteresseerd zitten luisteren.

'Dat is toch geweldig? Dat jouw werk overal aanslaat, bij de gewoonste mensen,' zei ze.

'Het is een van de weinige dingen die ik aan mijn broer te danken heb. Je weet dat hij veertig jaar geleden al begon met het verkopen van mijn werk in oplage. Nog steeds kom ik mensen tegen die een druk van me aan de muur hebben. Alleen naar de eerste twee kan ik zonder gêne kijken.'

Leanne was inmiddels in de weer met de huisbioscoop. Ik heb altijd problemen met die dingen. Dan springt de lijst met *romantic comedy's* weer weg en als je niet snel genoeg op

oké drukt, zit je voordat je het weet met een oude aflevering van *Friends* opgescheept. Bovendien weet ik niet precies hoe je de haakjes van de hoorapparaten achter je oor bevestigt. Ze flikkeren er altijd uit.

‘Waar wil jij naar kijken? Laten we tegelijk naar dezelfde film kijken. Dat is gezellig,’ zei ze.

Dat hing maar helemaal af van de definitie van gezelligheid, maar ik had me voorgenomen niet het ouwe stuk chagrijn te spelen dat de mensen doorgaans van me verwachten.

‘Ik heb *Intouchables* nog niet gezien,’ zei ik.

‘O leuk! Ik ook niet. Heb jij hem voorstaan? Ik zoek hem even op, hier in de lijst met nieuwe films, ja hebbes. Ik tel af, goed? Een, twee, drie!’ zei ze. Tegelijk drukten we op **PLAY**.

Leanne was zo’n uitgesproken enthousiast brabootje dat het zelfs voor mij bijna onmogelijk was me aan haar te ergeren. Bovendien kende ik haar te goed. Ze was een paar jaar geleden afgestudeerd op mijn werk. Ze kwam regelmatig bij ons over de vloer, zodat ook Thea aan haar gewend was geraakt. Soms leek het alsof ze haar beschouwde als de dochter die ze nooit had gehad. Mijn vrouw had dan ook geen woord van protest geuit toen bleek dat het Stedelijk Museum Leanne als vertegenwoordigster wilde meesturen naar San Francisco. Ze hoorde bij het huisraad en vormde geen bedreiging, ondanks de aantrekkingskracht van haar jeugd. Thea had zelf niet meegekund. Ze was met pensioen in het **AMC**, maar had daarna vrijwel meteen een baan als uroloog aangenomen bij een privékliniek aan de Jan van Goyenkade in Amsterdam-Zuid.

Tot mijn verrassing was de film ontroerend en grappig. Een zwarte verpleger laat steeds een invalide man vallen, een vorm van slapstick waartegen ik weerloos ben. Ik zat af en toe echt te hikken, meteen al aan het begin als de verlamde man een epileptische aanval simuleert om onder een bekeuring uit te komen.

‘Ik vond het best wel een beetje een racistische film,’ zei Leanne nadat de aftiteling had verteld dat hij op een waar gebeurd verhaal berustte.

‘Omdat er een zwarte man in meedeed?’

‘Nou, omdat die donkere meneer steeds het vuile werk voor de rijke blanke man moest opknappen.’

‘Deze film is het tegendeel van racistisch. Jij moet eens wat anders lezen dan *de Volkskrant*, meisje. En nu ga ik plassen,’ zei ik. ‘Hierna kijken we naar *Moneyball* met Brad Pitt. Die gaat over honkbal. Kun je je meteen de spelregels eigen maken, want in San Francisco gaan we absoluut een keer naar een wedstrijd van de Giants in het AT&T Ballpark. Hoort bij je opvoeding.’

‘O, ik vind het altijd zo grappig, dat een wereldberoemd kunstenaar als jij zo van sport houdt. Dat je ook wel eens naar Ajax gaat.’ Leanne mocht van geluk spreken dat ik me vandaag de minzame oudere man voelde.

‘Geen onzin kletsen, kind,’ zei ik.

Toen ik uit de wc kwam gaf ik de purser mijn kaartje. ‘Ik laat je op de gastenlijst zetten en je aantrekkelijke collega daar ook. Als ze problemen maken geef je dit aan de suppoost en zeg je dat ik jullie persoonlijk heb uitgenodigd.’

Leanne wilde na het inchecken natuurlijk meteen naar buiten om de stad op te snuiven, zoals ze het noemde. Ik was het liefst op bed gaan liggen, met een half oog op ESPN, maar wilde me niet laten kennen. Het hotel bevond zich in Bush Street, op loopafstand van Union Square. Al zou de terugtocht steil omhooggaan, het dalen ging vanzelf met ook nog die gure zeewind in de rug.

‘Wist jij dat het zo koud was in San Francisco? Ik heb veel te dunne kleren bij me,’ zei ze.

‘In de zon is het hier altijd zomer, in de schaduw herfst. Heet is het nooit. Als het mist moet je een trui en een dikke jas aan. Dat heb ik gewoon opgezocht op internet. Jij niet?’

‘Moet je die winkels zien! Macy’s, Saks Fifth Avenue. Oóóh, Victoria’s Secret, daar móét ik naar toe. Kijk, een Apple Store en Brooks Brothers, Neiman Marcus, dat is volgens mij een warenhuis uit New York. Hé, zie je dat? Nike Town is hier helemaal niet zo groot. Zullen we koffiedrinken op het plein? Daar is een terrasje in de zon.’ Haar geestdrift werkte ondanks de jetlag niet op mijn zenuwen. Ze liep naar binnen en kwam terug met twee kartonnen bekertjes dubbele espresso. Ze gaf me twee zakjes suiker. Dat soort dingen onthield ze. Behalve een ijverige kunsthistorica school er een goede producer in Leanne.

Union Square is een bijna vierkant plein begrensd door het hele spectrum aan warenhuizen dat Amerika te bieden heeft. Aan de lange zijden zijn trappen waarop mensen in de zon kunnen zitten. Overal staan ronde tafeltjes en aluminium stoeltjes. Veel bedelaars, daklozen.

‘Ik moet een zonnebril hebben,’ zei ze.

‘Weet je wat? Die krijg je van mij,’ zei ik, ook tot mijn eigen verbazing.

Ze keek me aan met haar mond halfopen. Ik begon te lachen.

‘Dat kan ik toch niet aannemen?’

‘Waarom niet? Dan ga je nog harder voor me lopen.’

‘Reken maar van yes. Je knipt met je vingers en ik ren al.’

‘*Oh, I like your glasses!*’ zei de man van de Sun Glass Hut, een gladjanus eersteklas.

Hij wees op mijn Armanibril en vroeg of hij mijn glazen mocht schoonmaken. Ik vond het best. Terwijl Leanne langs de rekken liep en zonnebrillen opzette en weer af, poetste de gladjanus met een ongetwijfeld zeer speciaal doekje nauwgezet mijn brillenglazen. Het is in Amerika en zeker in Californië altijd even wennen aan de al dan niet valse vriendelijkheid, maar ik liet me dit vertoon van gediensigheid met alle plezier aanleunen.

‘Deze?’ Leanne had een Wayfarer opgezet en draaide koket om me heen.

‘Te hip voor een wetenschapper.’

‘Oké, jij betaalt, jij beslist.’

‘Where are you from, Finland?’ vroeg de verkoper.

‘Amsterdam,’ zei ik.

‘Ooh, I’ve been there. Amsterdam is fantástic.’

‘Coffeeshops, gay bars, canals,’ zei ik.

‘Ooh yes! All of those.’

‘Een van deze twee, denk ik,’ zei Leanne. Ze zette een Dior op waarmee ze in de P.C. Hoofdstraat hoge ogen zou gooien. Ik schudde van nee.

‘Deze dan?’ Dat was een Prada, die een aantrekkelijke Romeinse van haar maakte.

‘How much?’ vroeg ik.

‘Three fifty, but I’ll give you ten percent discount, because you’re from my favorite city in the world,’ zei hij. Leanne sloeg haar handen voor haar mond. Ze vond hem veel te duur om zomaar te krijgen. Haar protesten duurden gelukkig niet al te lang. Ik pakte mijn creditcard.

Ze sloeg haar armen om mijn nek en zoende me geestdriftig. De gladjanus zei dat mijn dochter een uitstekende keus had gemaakt.

‘Kan ik hier ergens plassen?’ vroeg ik. Hij verwees me naar de derde verdieping van het warenhuis.

Omdat de straat naar het hotel steil omhoogliep, gaf Leanne me een arm. Halverwege de klim was aan de overkant een restaurant dat er aantrekkelijk uitzag. Het had een Franse naam, Le Quartier of zoiets. We hadden afgesproken dat we zo min mogelijk acht zouden slaan op de jetlag. Het was zes uur lokale tijd. Als we nu gingen eten konden we om een uur of negen in bed liggen, weliswaar vroeg, maar we hadden er al een dag en een nacht opzitten.

De brasserie zat vrij vol, maar een tafel voor twee was nog beschikbaar. Op elk tafeltje lag een iPad met het menu erop. Ik bestelde meteen een fles pinot noir uit de streek, gekoeld en wel: zo’n wijn waarnaar je urenlang kunt snakken. We hadden het even over de film *Sideways*, over twee mannen die een tocht door de wijnvelden van Noord-Californië maken en vooral pinot noir drinken.

Leanne haalde haar agenda tevoorschijn. De opening zou morgen om zes uur zijn.

‘Ik heb twee tv-interviews staan, geregeld door de pr van

het SFMOMA. Wij moeten er om vijf uur zijn. Eerst even make-up, daarna maken we kennis met de directeur en met de conservator die de boel heeft ingericht. In principe hebben ze dezelfde opstelling als het retrospectief in het Stedelijk. Ze gebruiken in hun catalogus ook mijn inleiding.’

‘Jáááh, waar al die interessante interpretaties in staan die voor mij ook nieuw waren,’ zei ik.

‘Ik heb je de tekst gestuurd. Je had van alles kunnen wijzigen, toch?’

‘Een kunstenaar van mijn leeftijd moet vooral zwijgen om interessant te blijven. Ken je Bernard Antwerp, de winnaar van de P.C. Hooftprijs? Bijna tachtig is hij nu. Hij heeft van die lichtvoetige verhalen en romans geschreven waarover hij zonder poeha kan praten. Maar zodra het over zijn Hemelse Poëzie gaat lijkt het alsof de woorden en regels hem door God zelf zijn aangereikt. Kapsones wil ik het niet noemen. Hij begrijpt de behoefte aan ontzag bij zijn lezers. Het is een hogere vorm van aanstellerij. Met dat pathos wil ik over mijn kunst spreken. De mensen horen niets liever. Ze zien kunst als religie. Daarom zijn jullie kunsthistorici zo belangrijk. Jullie geloven in wat je zegt. Van twijfel is geen sprake. Jullie zijn de moderne predikers van de beeldende kunsten. Proost. Op het geloof.’

‘Mani, neem je moeder in de maling.’

We hadden kamers naast elkaar met een tussendeur. Ik belde Thea omdat ik zag dat ik vier oproepen van haar had gemist. In Amsterdam was het een uur of elf’s morgens.

‘Ik heb net de uitslagen terug van het lab. Het ziet er niet

slecht uit, wat ik al dacht. Hoe gaat het met Leanne? Zit je niet steeds op haar te vitten?”

‘Nee hoor, ik heb haar een zonnebril gegeven. Daar was ze erg blij mee. Ze praat veel, zoals je weet. Ik mis je.’

‘Wees aardig voor haar, Mani. Dat meisje adoreert je.’

Thea vertelde nog wat over haar werk en hoe gek ze werd van die kut-scooters in Amsterdam, maar dat bellende en door rood rijdende fietsers, vooral vrouwen, vaak nog veel gevaarlijker waren.

‘Vrouwen met bakfietsen heersen als kerels over de fietspaden,’ zei ze en toen hingen we op.

Ik kleedde me uit, trok een pyjama aan en ging op bed liggen. Ik zette de tv aan. Er was een herhaling van *Mad Men* bij AMC. Leanne klopte op de deur en kwam binnen in een kamerjas van het hotel met haar nieuwe zonnebril op. Als een model draaide ze heen en weer. De kamerjas viel open. Ik zei er iets van. Ze spreidde haar armen wat het uitzicht er nog beter op maakte.

‘Ik was vroeger een meisje dat een jongen zoende voor een ijsje. Een zonnebril van Prada is heel andere koek,’ zei ze.

‘Ik kan je niet helpen, schat. En jij mij niet, vrees ik.’

‘Oh, jammer, als je maar weet dat ik dolgraag voor je wil poseren. Mag ik hier naar *Mad Men* kijken?’

Ze haalde extra kussens uit de kast en ging naast me op bed liggen. We keken naar *Mad Men*. Ik deed mijn ogen dicht en moet in slaap zijn gevallen. Toen ik wakker werd was *Mad Men* afgelopen en Leanne weg.

’s Ochtends moesten we natuurlijk eerst in het trammetje. Het kwam uit Milaan, stond erop. Allerlei bordjes waren in

het Italiaans. Het reed over Market Street, een kilometers lange straat dwars over het schiereiland. Voor in de coupé zat een meisje met strak opgeschoren lichtblond haar en een zwarte bril op met vierkante glazen te bellen met een vriendin. Dit was San Francisco.

‘Ik voelde me zó veilig bij jullie. Het was supercool dat jullie tegen me zeiden dat ik zelf ook initiatief moest nemen. Voor het eerst durfde ik jou en Melissa daar te zoenen en te likken en ik was zó blij dat ik merkte dat jullie dat waardeerden in mij. Ik lag daar maar als een plank en liet de dingen gebeuren. Ik was tot nu toe alleen maar de “bottom”. Nu heb ik dankzij jullie geleerd om ook als “top” te werk te gaan. Ik wil het graag nog een keer doen met zijn drieën. Maar ik moet me wel veilig blijven voelen, weet je. Dan pas durf ik me echt te laten gaan.’

Leanne zat met haar gezicht in mijn nek te snikken van het lachen. Naast ons zat een chic stel met de wenkbrauwen heel hoog opgetrokken.

‘This is a short story,’ zei ik.

‘It’s a whole anthology,’ zei de vrouw.

Gelukkig, of helaas, moest het meisje eruit. Op de hoek van Market Street en Van Ness zette ze haar conversatie vrolijk voort, even hard en met hetzelfde gebrek aan compassie met het incasseringsvermogen van haar omstanders.

Daarna stapte er een man met een hond in, een dalmatiër, zei hij. Hij knoopte een gesprek aan met een oude vrouw die een grote bos bloemen in een boodschappentas had. De hond liep graag naast paarden, vertelde de man, maar dat was een probleem hier in San Francisco. Hij kende een stoeterij in Berkeley waar hij een keer geweest was met de

hond. Daar begon hij niet meer aan. Het was hem te ver met de BART, die stopte in elk gat. Bovendien kon de hond wel goed tegen de tram, maar ging de trein hem te hard. En op het station van de BART was er een zwerver tegen hem gaan kletsen van wie hij had gedacht dat het een beambte van de BART was. Hij had hem het geld voor een kaartje gegeven waarmee de zwerver er vandoor was gegaan. Dus nu was hij op zoek naar paarden binnen de bebouwde kom.

We vroegen ons af of het gangbaar was dat voor in het trammetje normaal gesproken de gekken zaten.

‘Ik moet plassen,’ zei ik.

We liepen naar Castro, het homokwartier van San Francisco. Vlug ging ik een café in en liep door naar achteren waar de wc was. Intussen had Leanne koffie besteld. Aan de bar zaten oudere mannen met snorren die op dit vroege uur, het liep tegen twaalfen, al vreemde, kleurige drankjes aan het drinken waren. Zoet, vermoedde ik. Buiten op een groot terras zaten de extravagante homo’s, veel jonger dan de mannen aan de bar.

We liepen door Castro Street een eind de wijk in. Binnen vijfhonderd meter telde ik drie hondentrimsalons. Het was een rustige buurt vol houten, goed in de verf zittende koloniale huizen.

‘Als ik homo was, zou ik hier best willen wonen,’ zei ik.

We namen de open bus naar de Golden Gate. Van Leanne moesten we op het bovendek zitten waar een venijnig koude wind waaide. Ik trok mijn sjaal en de kraag van mijn jas zo hoog mogelijk op.

Leanne kroop dicht tegen me aan, ‘tegen de kou’.

Er was geen mist, dus we konden achteromkijkend de

stad zien liggen in de zon. Tussen de stad en de brug lag Alcatraz.

Op het uitkijkpunt mochten we even de bus uit. Daar was minder wind en meer zon. We leunden over de balustrade en keken uit over het water. Rechts van de skyline lag de roestkleurige brug. Wat kun je erover zeggen? Een landmark, niet meer en niet minder.

Naast ons stond een stel, geen echtpaar zo te horen, zwarte Amerikanen.

‘I know Jesus and I want you to know Jesus too. He saved my soul,’ zei de man.

‘I want my soul to be saved too,’ zei de vrouw, die naar schatting een kilo of honderdveertig woog. Leanne dacht dat ze beter eerst naar de weightwatchers kon gaan.

‘Shall we pray together?’ vroeg hij dicht naar haar toe gebogen.

‘Oooh, yés,’ zei de vrouw.

‘Kom, we gaan weer in de bus zitten,’ zei ik.

Terug naar San Francisco hadden we wind mee. Ik moest plassen.

We zaten in hetzelfde trammetje dat de hele Market Street afreed naar de kruising met de Third Street, waar het museum zich bevond. Tijd voor omkleden was er niet meer. Leanne had een zwart jurkje in haar tas en een paar *fuck me-pumps*, zoals zij ze noemde, van Jimmy Choo. Ik droeg meestal hetzelfde: een fluwelen jasje, me aangemeten door de firma Net Goed in de Kinkerstraat en een ribfluwelen broek van hetzelfde huis. De tijd dat een kunstenaar in werkkledij naar openingen kwam, lag al een tijd achter ons. Ik herinner-

de me een bekende Amsterdamse schilder, Baas Buiten, die altijd in een witte broek vol verfvlekken liep en in een even besmeurde, blauwe werkkieel. Over zijn beroep kon geen enkele twijfel bestaan. Althans, als je naar zijn outfit keek. Zijn gedrag getuigde meer van het berekenende van de gemiddelde burger in Nederland. Met zijn vrouw woonde hij in een sociale huurwoning aan de Prinsengracht. Uiteraard kreeg hij huursubsidie. Toen ze op zekere dag hoorden dat de burens over een jaar zouden gaan verhuizen, gingen ze onmiddellijk uit elkaar. De vriendin, die haar eigen kamer had aangehouden, stond al heel lang ingeschreven bij de gemeente en hoopte voor het huis naast Baas in aanmerking te komen. Dat bleek ook zo te zijn. Zodra ze erin zat hadden ze een muur doorgebroken zodat ze voor een paar honderd gulden per maand op een ruime, eersteklas locatie in het centrum van Amsterdam woonden, allebei met huursubsidie.

Toen Baas Buiten werd betrappt door de gemeente en voor een of andere huurcommissie moest verschijnen omdat ze de boel hadden gefleest, verscheen hij zoals gebruikelijk in zijn witte met verf besmeurde broek en de kunstenaarskieel die zijn handelsmerk was. De commissie sprak hem net niet vrij, maar Baas en zijn vriendin mochten naast elkaar blijven wonen en de doorgebroken muur hoefde niet dicht. Ze hoefden ook niks terug te betalen, maar huursubsidie kreeg er nog maar één. Dat was Baas natuurlijk. Hij was de kunstenaar.

Het museum was een symmetrisch aandoend gebouw van gestapelde blokkendozen met in het midden van het dak

een ovale glazen vorm. Het was een relatief lage constructie tussen een aantal wolkenkrabbers.

‘Italiaanse architect, durf ik te wedden,’ zei ik.

‘Zwitser,’ zei Leanne.

In de hal stond een heel comité van directie- en televisiemensen. Ik schudde handen en vroeg waar de wc was. Leanne liep met me mee om zich om te kleden. Het was bloedheet. De zon stond op het glas te branden. Ik realiseerde me dat het een uur of twee in de nacht Nederlandse tijd was.

De directeur vroeg me of ik eerst de expositie wilde zien. Dat wilde ik natuurlijk wel. Ik complimenteerde hem met de Rineke Dijkstra-tentoonstelling. Ik zei dat ik haar filmpjes van dansende jongeren in een discotheek in Liverpool bijzonder vond.

‘Maar niet zo bijzonder als uw synchroonzwemsters,’ zei hij.

‘Allemensen, de jaren zeventig,’ zei ik.

‘Iconic,’ volgens hem. We betraden het zaaltje waar een rondloper van het filmpje werd getoond. Altijd moest ik lachen als ik het vermeend lesbische stel naakt zijn oefeningen op het droge zag uitvoeren. Anna en Eva, de Meisjes uit Schandelen, zoals ze in heel Venlo bekendstonden. Wat een geweldige tijd was dat geweest.

Er was een aparte zaal ingericht met mijn conceptuele werk: de karkassen van de karpers, de elf geknoopte theedoeken en het huisje met de gebrandschilderde ramen van mijn vriend Sjeng Houben. Daarnaast een zaal met de diverse naakten: met een joint, op schaatsen, met een stethoscoop om en wat mijn broer nog meer aan extravagants had weten te verzinnen om zijn Porsche te kunnen inruilen voor een

Maserati. Uiteraard hingen de originelen er, overal vandaan gehaald, niet de drukken.

We liepen terug naar de hal waar de televisieploegen wachtten. Leanne nam me mee naar de schmink. Ik zweette verschrikkelijk. Mijn hart ging enorm tekeer, dik boven de honderd, dacht ik.

Het meisje van de schmink gaf me een handdoek. Ik droogde mijn gezicht af. Zij depte het verder met papieren doekjes. Leanne gaf me een schoon overhemd.

‘Heb ik voor je meegenomen,’ zei ze. Jezus, ik was een hulpbehoevende man geworden.

‘I’ve been on a topless bus all day long,’ zei ik.

‘A topless bus?’ vroeg het meisje van de schmink.

Godsamme, nu begon ik ook al Engels als een Nederlandse politicus te spreken. Ik wou dat die opening heel snel voorbij was.

Leanne nam me mee naar de immens hoge hal, die langzaam begon vol te stromen. Veel homostellen in nauwe spijkerbroeken met een hondje. Ik zag de purser en zijn stewardess. Er stonden minstens vijf, zes cameraploegen. Mij werd een plek toegewezen waarop ik zon in mijn nek had en drie grote televisielampen die tegenlicht boden. Het werd steeds warmer. Ik keek over mijn schouder omhoog, recht in de door het glas brandende zon. Mijn schone hemd was alweer drijfnat. Twee maanden hiervoor was ik in Beiroet geweest waar het warmer was zonder dat ik er zoveel last van had gehad. ‘Het is gewoon psychisch,’ zoals Thea placht te zeggen.

Leanne gaf me water. ‘Gaat het?’ Haar stem kwam van nogal ver. Het galmde in de hal. Mijn bewustzijn stond een graad of vijftien uit het lood.

‘Heb je een Mars, of zo, of een echte cola?’ Mijn bloedsuikerspiegel daalt met de minuut.’ Leanne holde weg.

Ik zag logo’s van SFGTV, van CNN, KTVU, dat was Fox, had ik in het hotel begrepen, KGO en KPIX. Een grote blonde vrouw van een jaar of vijftig trok aan mijn arm. Ik sloeg haar hand weg.

Ze had zich aan me voorgesteld als de pr-vrouw van het museum. Ze had de knalrode mond van zoveel vrouwen in de beeldende kunst. Evita Silverfish, de nieuwe directrice van het Stedelijk Museum in Amsterdam, had ook altijd van die hysterisch rode lippenstift op. Waarom deden die vrouwen dat? Wilden ze hun kleurloosheid benadrukken? Goddank, daar was Leanne met een glas cola.

‘Alright, who’s first?’ vroeg ze.

Dat was SFGTV. De verslaggever was een petit vrouwtje met hoog opgestoken bruin haar. Het leger van cameramannen bracht zijn apparatuur naar de schouders. Iedereen draaide mee.

‘Kunt u iets zeggen over de karpers? U heeft de karkassen afgegoten in brons, zilver en goud. Wat heeft u daarmee willen zeggen?’

‘Een kunstenaar heeft niets te zeggen. Hij maakt kunst. Het beste kun je, vind ik, zo dicht mogelijk bij je eigen leven blijven. Dit museum heeft onlangs werk gekocht van Louise Bourgeois. Hoe ogenschijnlijk ontoegankelijk haar vormen ook zijn, ze hebben altijd een autobiografisch uitgangspunt. Dat tilt hen op een geheimzinnige manier naar een emotioneel niveau. Ik viste vroeger met mijn vader. Vandaar de karpers.’

Ik hijgde een beetje. Of de zon nu tegen het tv-licht in

scheen of omgekeerd, het werd hier hoe langer hoe ongemakkelijker. Ik keek weer omhoog en raakte verblind. Het glas, de zon, de lampen, de hitte, het gegalm en een onweerstaanbare drang om te plassen maakten me radeloos. Ik moest naar mijn sneakers kijken om rechtop te kunnen blijven staan.

‘Over de geknoopte theedoeken... sommigen hebben er een religieuze verwijzing in gezien, het hoofd van Jezus zou zichtbaar zijn in een doek hem aangereikt door de heilige Veronica. Anderen wijzen op de feministische aspecten in uw werk. Maar bij ons in Ohio knoopte men vroeger een theedoek om het hoofd van overledenen om te voorkomen dat de mond zou gaan openhangen in de rigor mortis.’

Ze hield de microfoon als een pistool voor mijn gezicht. Mijn antwoord haperde. Ik zag Leanne naar me kijken. Ze stond naast de purser en de stewardess. De vrouw bewoog haar microfoon voor mijn gezicht. Het leek alsof ze hem wilde terugtrekken om de vraag te herhalen. Omdat ik mijn mond opendeed duwde ze hem bijna tegen mijn lippen. Leanne liep naar me toe. Er kwam geen geluid uit mijn mond. Ik stond in mijn broek te plassen en barstte in tranen uit.